

KOVOS SU PREKYBA ŽMONĖMIS KOORDINAVIMO KOMISIJOS 2018 M. VEIKLOS ATASKAITA

I. Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisija ir jos veikla

Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) 2018 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. 642 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. rugpjūčio 11 d. nutarimo Nr. 785 „Dėl kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo“ pakeitimo“ (toliau – Nutarimas) buvo pakeista institucinė Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisijos (toliau – Komisija) sudėtis. Įvertinus prekybos žmonėmis problemos kompleksiskumą, nutarta šį klausimą koordinuoti LRV lygmeniu. Tikimasi, kad minėti pakeitimai padės geriau koordinuoti kovos su prekyba žmonėmis klausimus, prireikus įgalins greičiau keisti teisės aktus ir derinti tarpusavio pozicijas. Paminėtina, kad nauja Komisijos sudėtis papildyta Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro ir Jungtinės Karalystės lietuvių bendruomenės atstovais. Taip pat Nutarimas papildytas nauju papunkčiu, kuriuo sudaryta darbo grupė iš Komisijos veikloje dalyvaujančių ministerijų atstovų, koordinuojama Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos atstovo Komisijoje. Numatyta, kad ši grupė renka ir apibendrina informaciją, reikalingą Komisijos funkcijoms vykdyti, rengia Komisijos dokumentų projektus, padeda Komisijai parengti veiklos ataskaitas ir vykdo kitus Komisijos pirmininko pavedimus. Be to, pagal Nutarimo 4 punktą, vidaus reikalų ministro 2018 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1V-569 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr. 1V-673 „Dėl Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisijos personalinės sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“ atnaujinta Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisijos personalinė sudėtis.

2018 m. Komisija į posėdį buvo susirinkusi LRV spalio 18 d. – Europos Sąjungos kovos su prekyba žmonėmis dieną. Posėdžio pradžioje buvo pasirašyta bendradarbiavimo kovojant su prekyba žmonėmis bei šiuolaikine vergove deklaracija tarp Vidaus reikalų ministerijos ir Jungtinės Karalystės Vyriausybės. Bendradarbiavimo deklaracija – geros valios dokumentas, kuriuo išreikštas institucijų siekis susitelkti bendram tikslui šviečiant visuomenę, ypač rizikos grupių asmenis, apie prekybą žmonėmis ir šiuolaikinę vergovę; stiprinant ryšius tarp atsakingų padalinių ir specialistų bei tobulinant jų kvalifikaciją; užtikrinant, kad reikiama pagalba nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis ir šiuolaikinės vergovės būtų suteikta laiku ir kt.

Taip pat Komisijos posėdyje buvo svarstyta: Kovos su prekyba žmonėmis 2017–2019 m. veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. 1V-598 „Dėl Kovos su prekyba žmonėmis 2017–2019 metų veiksmų plano patvirtinimo“, (toliau – Planas) priemonių ir veiksmų įgyvendinimas 2018 m.; pagalbos nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis aukoms teikimas; nevyriausybinų organizacijų sunkumai teikiant pagalbą nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis asmenims; kovos su prekyba žmonėmis savivaldybėje koordinavimo modelis, jo veikimo efektyvumas ir bendra situacija savivaldybėse; valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimas – probleminės sritys ir jų sprendimo būdai; prekybos žmonėmis problemos emigracijoje 2018 m. Aptarus minėtus klausimus buvo nutarta:

- Visoms institucijoms ir ministerijoms pateikti VRM naujas priemonės ir veiksmus Planui, kartu numatant lėšas jiems įgyvendinti iš valstybės biudžeto asignavimų, įskaitant bendrų priemonių su atitinkamomis Jungtinės Karalystės institucijomis poreikį.

- Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – SADM) kartu su prekybos žmonėmis srityje dirbančiomis nevyriausybinėmis organizacijomis įvertinti minimalų lėšų poreikį, reikalingą kompleksinei pagalbai prekybos žmonėmis aukoms užtikrinti.
  - SADM įvertinti, kokie pagalbos aukoms metodai taikomi visose Lietuvos savivaldybėse.
  - SADM, Lietuvos savivaldybių asociacijai ir Teisingumo ministerijai (toliau – TM) įvertinti, kokie pagalbos prekybos žmonėmis aukai modeliai yra priimtini, ir, atsižvelgus tai, numatyti keistinus teisės aktus, siekiant įdiegti naują modelį visose savivaldybėse.
    - TM kartu su kitomis ministerijomis atlikti teisinės bazės analizę, siekiant įvertinti jos veiksmingumą teikiant pagalbą prekybos žmonėmis aukai.
    - Policijos departamentui prie VRM ir Generalinei prokuratūrai inicijuoti tarpinstitucinius teisėsaugos veiksmus ir apsvastyti galimybę pasirašyti tarpžinybinius susitarimus, siekiant suaktyvinti koordinuotus kovos su prekyba žmonėmis ir šiuolaikine vergove veiksmus.
      - VRM inicijuoti vidaus reikalų sistemos veiksmų koordinavimą.
      - Užsienio reikalų ministerijai (toliau – URM) numatyti papildomas priemones ryšiams su tikslo valstybių atsakingomis institucijomis ir organizacijomis užmegzti, siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos piliečių interesus emigracijoje; kovos su prekyba žmonėmis priemones ir aktyviau į jas įtraukti lietuvių bendruomenes užsienyje; priemones, skatinančias diplomatines atstovybes ir konsulines įstaigas aktyviau įsitraukti į prekybos žmonėmis prevenciją ir pagalbos aukoms organizavimą.
        - URM, VRM ir Finansų ministerijai apsvastyti galimybę įsteigti laikinojo teisėsaugos atašė pareigybę Lietuvos Respublikos ambasadoje Jungtinėje Karalystėje.
        - Visoms atsakingoms institucijoms ir ministerijoms inicijuoti ir vykdyti tarpinstitucinius pasitarimus kylančioms problemoms prekybos žmonėmis srityje spręsti.

II. 2018 m. įgyvendintos priemonės kovai su prekyba žmonėmis

Atsižvelgus į Nutarimo 3.2 ir 3.4 papunkčius, visi Komisijos nariai pagal kompetenciją planuoja kovos su prekyba žmonėmis priemones bei veiksmus, taip pat juos vykdo arba koordinuoja jų įgyvendinimą juos delegavusioje institucijoje, įstaigoje ar organizacijoje remdamiesi Planu.

2018 m. Komisijos narių atstovaujamosiose institucijose buvo įgyvendintos šios priemonės ir veiksmai:

- SADM tęsė projektų, skirtų socialinei pagalbai asmenims, nukentėjusiems ar galėjusiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis, teikti finansavimą. Iš viso projektams įgyvendinti 2018 m. buvo skirta 165 tūkst. Eur. Paminėtina, kad pirmąjį metų pusmetį pagalba buvo suteikta 135 asmenims. Daugiausia pagalba buvo suteikta Kauno ir Vilniaus regionuose, mažiausiai – Alytaus regione.
  - Dingusių žmonių šeimų paramos centras (DŽPC) vykdė prevencines akcijas prieš prekybą žmonėmis, smurtą artimoje aplinkoje, patyčias mokykloje ir virtualioje aplinkoje; parengė metodinę medžiagą „Vaikų ir jaunimo sąmoningumo didinimas: prekybos žmonėmis prevencija“; suteikė pagalbą 30 asmenų: teikė nemokamas socialinio darbuotojo, psichologo, teisininko konsultacijas vaikams ir jų šeimų nariams. Laikinoje pastogėje apgyvendintos aukos prisidėjo prie centro vykdomos „Emmaus“ veiklos, mokėsi bendrauti su pirkėjais, dirbti kasos aparatu, dėlioti prekes, planuoti savo išlaidas iš gautų pajamų. Be to, DŽPC bendradarbiaujant su Policijos departamentui prie VRM, įdiegta „Amber Alert“ feisbuko sistema dingusių vaikų paieškai Lietuvoje.

- Asociacija Vyrų krizių centras organizavo seminarus, skirtus socialiniams partneriams apie priverstinio darbo situaciją Lietuvoje ir užsienyje. Atkreipė socialinių partnerių dėmesį į situacijos problemišumą ir problemos latentškumą. Taip pat vykdyta išvažiuojamoji pagalba. Sudarytos bendradarbiavimo sutartys ir aptariami pagalbos teikimo planai. Vykdytos prevencinės paskaitos mokyklose, bendruomenių centruose, jaunimui.

- Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras (toliau – Centras), įgyvendindamas SADM finansuojamą projektą, suteikė kompleksinę pagalbą dešimčiai nukentėjusiųjų nuo prekybos žmonėmis asmenų ir pravedė aštuonis prevencinius renginius prekybos žmonėmis tema. Jų dalyviai: studentai, teisėsaugos, socialinės bei švietimo srities specialistai. Centras taip pat vykdė socialinę kampaniją „Telkimės už Lietuvą be prostitucijos“, kuria buvo siekiama atkreipti dėmesį į nemažėjantį seksualinio išnaudojimo prostitucijos tikslais ir prekybos žmonėmis mastą, didėjantį išnaudojimo latentškumą ir kt. Be to, Centras įgyvendino tarptautinį projektą „Kampanijų strategijos tyrimas valstybėse narėse, siekiant pristatyti teises priemones, kuriomis neskatinama paklausa sekso prekybai“. Šio projekto tikslas – ištirti kampanijas, pristatančias teises priemones ir strategijas valstybėse narėse, kuriomis valstybėse neskatinama paklausa sekso prekybai.

- Įsigaliojo Pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus registravimo, informavimo ir nagrinėjimo tvarka, patvirtinta Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie SADM (toliau – VVTAIT) direktoriaus 2018 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. BV-95, kuria įtvirtinta ypatingo atvejo sąvoka ir nustatytas informacijos apie ypatingus atvejus teikimo mechanizmas. Tvaroje nustatyta, kad visi su (galima) prekyba vaikais ir jų išnaudojimu priverstiniam darbui (Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 147, 147¹, 147² straipsniai) susiję atvejai laikomi ypatingais atvejais ir jiems nagrinėti skiriamas didesnis dėmesys. VVTAIT vykdė ir prevencines priemones bei viešino informaciją apie prekybą žmonėmis (vaikais) bei galimus pagalbos būdus Pagalbos vaikams linijos interneto svetainėje.

- Valstybinė darbo inspekcija prie SADM (toliau – VDI), įgyvendindama Nelegalaus darbo kontrolės planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2017 m. gruodžio 20 d. įsakymu Nr. EV-284, vykdė tikslinius patikrinimus trečiųjų šalių asmenų nelegalaus darbo ir galimos prekybos žmonėmis priverstiniam darbui atvejams nustatyti. Atlikta apie 170 nelegalaus darbo patikrinimų. Taip pat nelegalaus darbo prevencijos ir kontrolės klausimais atlikti 7374 nelegalaus darbo inspektavimai, kurių metu patikrinti 6534 ūkio subjektai (įmonės, ūkininkų ūkiai ir fiziniai asmenys) ir nustatyti 2125 nelegaliai (neteisėtai) dirbę asmenys, iš jų 229 nelegaliai (neteisėtai) dirbę užsienio šalių piliečiai. Taip pat VDI organizavo neplaninius patikrinimus policijos komisariatų iniciuotuose patikrinimuose statybų, apgyvendinimo ir paslaugų ar kitose rizikingose ekonominėse veiklose prekybos žmonėmis, nelegalaus (neteisėto) trečiųjų šalių piliečių darbo kontrolės klausimais. Pastebėta, kad individualios statybos objektuose neteisėtą veiklą vykdo Ukrainos Respublikos piliečiai, kurie neturi leidimų gyventi ir dirbti Lietuvoje, tačiau turi Šengeno šalių vizas bei leidimus dirbti Lenkijos Respublikoje, arba atvykę savo iniciatyva, pasinaudoję beviziu režimu. Taip pat VDI iniciatyva sudarytos Jungtinės operacijų grupės iš Valstybinės mokesčių inspekcijos, policijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos prie VRM, VDI, SODROS, migracijos ir kitų tarnybų atstovų Vilniaus ir Klaipėdos regionuose. Viena iš tikrinimo sričių – prekyba žmonėmis darbo išnaudojimo tikslais. Šios grupės kartu analizavo rizikingas ekonominės veiklos sritis, atliko kontrolės veiksmus ir nustatė pažeidimus.

- Užimtumo tarnyba prie SADM organizavo renginius prekybos žmonėmis prevencijos tema, kurių metu ieškantys darbo asmenys buvo informuojami apie galimas grėsmes ieškant

informacijos apie laisvas darbo vietas. Taip pat viešinama informacija apie prekybos žmonėmis formas, atpažinimo ir apsisaugojimo būdus. Tarnyba bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis prekybos žmonėmis aukų srityje. Be to, dalyvauja mokymuose, skirtuose žinioms ir įgūdžiams darbe su prekybos žmonėmis aukomis įgyti.

- Vilniaus miesto savivaldybėje 2018 m. buvo patvirtinta Vilniaus miesto savivaldybės pagalbos prekybos žmonėmis aukoms koordinavimo darbo grupės sudėtis. Vilniaus miesto savivaldybės administracija 2018 m. IV ketv. prisijungė prie Vidaus reikalų ministerijos metodinėmis priemonėmis paremtos kovos su prekyba žmonėmis prevencinės akcijos įgyvendinimo Vilniaus miesto savivaldybės teritorijoje. Prevencines akcijas savo įstaigose įgyvendino: BĮ Valakampių socialinių paslaugų namai organizavo susitikimus su įstaigos padalinio Savarankiško gyvenimo namų gyventojais bei supažindino juos su prekybos žmonėmis požymiais; VšĮ dienos centras „Mes esame“ ir VšĮ Vyrų krizių ir informacijos centras išplatino sulankstomas korteles įvairiomis kalbomis.

Pažymėtina, kad 2018 m. spalio mėnesį tarp Vidaus reikalų ministro ir Vilniaus miesto savivaldybės mero buvo pasirašytas susitarimas, kuriame numatyta, kad Vidaus reikalų ministerijos valdomoje Švč. Mergelės Marijos Ramintojos bažnyčioje bus teikiamos paslaugos asmenims nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis.

- Kauno miesto savivaldybėje organizuotas socialinės priežiūros (socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo organizavimo) paslaugų asmenims, nukentėjusiems ar galėjusiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis, pirkimas. Kauno miesto savivaldybės administracijos kompetencijoje yra neapdraustų privalomuoju sveikatos draudimu asmenų (aukų arba potencialių aukų) sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo organizavimas Kauno mieste pagal esamą poreikį. Aukos arba potencialios aukos, kurios nėra draustos sveikatos draudimu, gali gauti sveikatos priežiūros paslaugas, kurios yra apmokamos iš Savivaldybės biudžeto. Socialinės priežiūros paslaugų teikimo tikslas – padėti nukentėjusiems ar galėjusiems nukentėti nuo prekybos žmonėmis pagerinti gyvenimo kokybę, įveikti patirtus išgyvenimus, reintegruoti į visuomenę, gyventi saugiame prieglobstyje, gauti socialinio darbuotojo, psichologo konsultacijas, dalyvauti ikiteisminiame tyrime ir organizuoti teisme advokato atstovavimą. Taip pat vykdomos informacinės kompanijos apie prekybos žmonėmis požymius, nukentėjusiųjų teises, pagalbos galimybes.

- Klaipėdos mieste įkurtas Klaipėdos miesto šeimos ir vaiko gerovės centro Pagalbos moterims padalinys, kuriame moterims, motinoms su vaikais, nukentėjusiems nuo prekybos žmonėmis teiktos psichosocialinės pagalbos paslaugos (informavimas, konsultavimas tarpininkavimas ir atstovavimas, psichologinė pagalba, sveikatos priežiūros paslaugų organizavimas, teisinė pagalba, laikinas apgyvendinimas iki trijų parų). Organizuoti prevenciniai renginiai lyčių lygybės, prostitucijos ir prekybos žmonėmis rizikos mažinimo klausimais.

- Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras parengė prekybos žmonėmis prevencijos konsultantų mokymų programą, kurios turinį sudaro: prekybos žmonėmis problemos mastai, formos, prevencijos mokyklose organizavimo būdai, pagalbos aukoms formos. 120 parengtų konsultantų organizuos mokymus savo mokyklų atstovams visose Lietuvos savivaldybėse. Taip pat buvo parengta metodinė medžiaga (vaizdinė ir tekstinė) klasių vadovams ir švietimo pagalbos specialistams, kaip dirbti su skirtingo amžiaus vaikais, siekiant užkirsti kelią prekybai žmonėmis. Paminėtina, kad nuo 2017 m. rugsėjo 1 d. visose mokyklose privalomai įgyvendinama Sveikatos ir lytiškumo ugdymo bei rengimo šeimai programa. Šioje programoje yra temų (1–12 klasių mokiniams), susijusių su prekybos žmonėmis prevencija: nagrinėjami įvairių formų smurto, prekybos žmonėmis ir išnaudojimo, įskaitant išnaudojimą

pornografinėi medžiagai kurti, žala, grėsmės, pagalba, atsakingas pasirinkimas, kritiškas vertinimas, atsispyrimas neigiamam socialiniam spaudimui. Taip pat mokyklose žmogaus saugos bendrosiose programose prekybos žmonėmis, seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos prevencijos temos įtrauktos į pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo žmogaus saugos bendrąsias programas.

- Sveikatos apsaugos ministerija parengė sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojams Smurto prieš suaugusius artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijus ir rekomendacijas dėl veiksmų kilus įtarimui dėl galimo smurto artimojoje aplinkoje prieš suaugusius. Taip pat atnaujintos Smurto prieš vaikus diagnostikos metodinės rekomendacijos, kurios skelbiamos ministerijos svetainėje.

- Generalinė prokuratūra kartu su kitų atsakingų institucijų atstovais atliko Prekybos žmonėmis aukų nustatymo, ikiteisminio tyrimo ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. I-327/1V-1015/A1-758, taikymo praktikos vertinimą. Taip pat išanalizavo ir apibendrino duomenis apie nutrauktų ikiteisminių tyrimų, susijusių su prekyba žmonėmis, atlikimą bei atsisakymą pradėti ikiteisminį tyrimą medžiagų tyrimo praktiką ir parengė pažymą apie ikiteisminio tyrimų subjektų priimtų procesinių sprendimų, kuriais 2017–2018 m. buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamų veikų, numatytų Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 147, 147¹, 147², 157 straipsniuose, padarymo, arba ikiteisminis tyrimas nutrauktas, teisėtumo ir pagrįstumo. Be to, organizuoti mokymai prokurorams prekybos žmonėmis aukų identifikavimo ir nukentėjusiųjų teisių užtikrinimo tema. Paminėtina, kad specializuoti kovos su prekyba žmonėmis srityje prokurorai tobulinosi ir apsikeitė patirtimi tarptautinėse Europos Sąjungos institucijų ir kitų tarptautinių organizacijų organizuotose renginiuose.

- TM parengė Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo pakeitimo projektą, kurį 2018 m. birželio 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos Seimas. Šiuo teisiniu reguliavimo pakeitimu buvo numatytos palankesnes valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo sąlygos nukentėjusiems nuo *inter alia* prekybos žmonėmis nusikalstamų veikų. Nukentėjusieji antrinę teisinę pagalbą (advokato pagalbą) galės gauti neatsižvelgiant į LRV nustatytus turto ir pajamų lygius teisinei pagalbai gauti visa baudžiamosios bylos apimtimi (neapsiribojant tik civiliniu ieškiniu). Taip pat, atsižvelgus į didelę patirtį ir efektyvesnę teisinės pagalbos poreikio nustatymą, tęstas Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos ir jos teritorinių padalinių bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis.

- URM kartu su Lietuvos Respublikos Seimo Žmogaus teisių komitetu ir SADM organizavo tarptautinį seminarą „Prekyba žmonėmis globalios migracijos kontekste: nacionalinis, regioninis ir globalus aspektai“. Paminėtina, kad Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos (Jungtinėje Karalystėje, Airijoje, Norvegijoje, Ispanijoje) suteikė būtiną konsulinę pagalbą (finansinė pagalba grįžimo į Lietuvą išlaidoms padengti, asmens grįžimo dokumentų išdavimas, konsultacijos, pagalba susisiekiant su artimaisiais arba vietos teisėsaugos institucijomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiant aprūpinti laikinu nukentėjusiųjų apgyvendinimu, maitinimu, teikiant psichologinę pagalbą) 18 Lietuvos Respublikos piliečių, galimai tapusių prekybos žmonėmis aukomis. Teikdamos pagalbą Lietuvos Respublikos piliečiams, prekybos žmonėmis aukoms, Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos aktyviai bendradarbiavo su užsienio šalių teisėsaugos institucijomis, tų valstybių ir Lietuvos nevyriausybinėmis organizacijomis. Be to, valstybės tarnautojai ir diplomatai, vykę dirbti į Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ir konsulines įstaigas, buvo mokomi kvalifikuotai įvertinti ir

nustatyti prekybos žmonėmis aukas, suteikti joms būtina konsulinę pagalbą. Taip pat 2018 m. URM paskirtas ambasadorius ypatingiems pavedimams koordinuos kovos su prekyba žmonėmis klausimus diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose, siekiant įgyvendinti prekybos žmonėmis prevencijos tikslus.

- 2018 m. Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie VRM (toliau – VSAT) tęsė 2017 m. pradėtą ikiteisminį tyrimą dėl prekybos žmonėmis. Taip pat VSAT surengė kvalifikacijos tobulinimo mokymus, kurių metu pareigūnai mokėsi identifikuoti galimas prekybos žmonėmis aukas ir įtariamus prekiautojus, atlikti pirminę prekybos žmonėmis aukos apklausą, be to, VSAT pareigūnai dalyvavo Generalinės prokuratūros organizuotose mokymuose apie prekybą žmonėmis. Paminėtina, kad VSAT atstovė dalyvavo kuriant Europos prieglobsčio paramos biuro ekspertų tinklą. Šio tinklo esmė – kurti metodus, kuriais vadovaujantis būtų galima užtikrinti pažeidžiamų asmenų (įskaitant ir prekybos žmonėmis aukas) specialiuosius poreikius prieglobsčio procedūros metu. Taip pat, VSAT pareigūnai prisidėjo prie VRM prevencinės akcijos platindami lankstinukus išvykstantiems ir atvykstantiems į Lietuvą keleiviams su informacija apie prekybos žmonėmis pavojus Vilniaus tarptautiniame oro uoste.

- Dalyvaudamas tarptautinėje EMPACT ekspertų darbo grupėje, Lietuvos kriminalinės policijos biuras planavo bendras tarptautines priemones dėl prekybos žmonėmis, keitėsi aktualia informacija ir gerąja praktika. Taip pat Lietuvos policija dalyvavo tarptautinėje priemonėje dėl bendrų veiksmų, kuri buvo nukreipta į nusikalstamų atvejų, susijusių su prekyba vaikais, išaiškinimą, prevenciją ir kontrolę. Ši priemonė buvo vykdoma bendradarbiaujant su VVTAIT teritorinių skyrių atsakingais darbuotojais, nevyriausybinėmis organizacijomis, savivaldybių administracijos socialiniais darbuotojais, kurie rūpinasi socialinę riziką patiriančiomis – socialiai pažeidžiamomis šeimomis. Priemonės metu ypatingas prevencinis dėmesys skirtas vaikams, linkusiems bėgti iš namų, vagiliaujantiems. Tuo pačiu metu buvo išaiškinti nepilnamečiai asmenys, nelegaliai dirbantys privačiame žemės ūkyje. Be to, inicijuoti bendruomenės pareigūnų ir policijos kapelionų susitikimai su katalikų bažnyčių parapijų dvasininkais, siekiant aptarti bendradarbiavimo galimybes, nustatyti bendrą veiklų mastą ir periodiškumą, vykdant bendrąsias prevencijos funkcijas prekybos žmonėmis užkardymo srityje.

- Organizuotas pirmasis Šv. Mortos koordinacinės darbo grupės susitikimas, kurio metu Lietuvos „Caritas“ paskirtas Šv. Mortos grupės koordinatoriumi ir patvirtintas 2018 m. grupės veiklos planas. Pažymėtina, kad Šv. Mortos veikla aktyviausiai vykdoma Kauno, Vilniaus ir Telšių arkivyskupijose. Taip pat Šv. Mortos veikla plėtota ir Lietuvos katalikų bažnyčiose: parapijų bendruomenės supažindintos su prekybos žmonėmis reiškiniu, informuotos, kur kreiptis pagalbos ir kaip atpažinti pavojų.

- 2018 m. VRM tęsė prekybos žmonėmis prevencijos akcijas. VRM pagaminti keturi vaizdo klipai, skirti prekybos žmonėmis seksualiniam išnaudojimui, priverstiniam darbui, nusikalstamoms veikoms ir priverstinėms vedyboms prevencijai, buvo transliuojami Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio miestų viešajame transporte. Taip pat organizuoti mokymai apie prekybą žmonėmis ir prekybos žmonėmis prevenciją Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių savivaldybių darbuotojams ir policijos pareigūnams, kuriems dėl darbo pobūdžio tenka ar gali tekti bendrauti su nukentėjusiais ar galinčiais nukentėti nuo prekybos žmonėmis asmenimis. Paminėtina ir tai, kad VRM, dalyvaudama Baltijos jūros valstybių tarybos sekretoriato darbo grupės prieš prekybą žmonėmis projekte „Link harmonizuoto kovos su prekyba žmonėmis mechanizmo Baltijos jūros regione“, skirtame Baltijos jūros regiono prekybos žmonėmis aukų nustatymo ir individualius

poreikius atitinkančios pagalbos tokioms aukoms suteikimo modeliui sukurti ir paviešinti, integruojant atitinkamus nacionalinius Baltijos jūros regiono valstybių mechanizmus, organizavo apskritojo stalo diskusiją „Link harmonizuoto kovos su prekyba žmonėmis mechanizmo Baltijos jūros regione: Lietuvos galimybės ir perspektyva“, kurios metu aptartas Lietuvos atsakingų institucijų, įstaigų, organizacijų poreikis būti įtrauktiems į šį modelį ir nustatyta, kokia informacija apie prekybos žmonėmis aukų nustatymą ir individualius poreikius atitinkančios pagalbos tokioms aukoms suteikimą Lietuvoje turėtų būti teikiama ir platinama. Be to, pagal naujai patvirtintą nutarimą, VRM koordinavo veiklas, siekdama užtikrinti sklandų Komisijos darbą.

III. Išvados

2018 m. buvo patvirtinta nauja Komisijos sudėtis ir Komisijos pirmininku paskirtas LRV kancleris. Šiuo pakeitimu siekta užtikrinti efektyvesnę kovos su prekybos žmonėmis klausimų koordinavimą. Komisijos posėdžio metu iškelti spręstini klausimai (pvz., vis dar nėra iki galo nustatytas pagalbos prekybos žmonėmis aukoms modelis, tinkantis taikyti visoms Lietuvos savivaldybėms, trūksta finansavimo pagalbos aukoms, daugėja trečiųjų šalių asmenų, nukentėjusių nuo prekybos žmonėmis Lietuvos teritorijoje) buvo pavesti institucijoms ir ministerijoms nagrinėti pagal kompetenciją toliau, skatinant aktyvesnį jų įsitraukimą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Paminėtina kad, įgyvendindamos Plano priemones ir veiksmus, institucijos ir ministerijos siekia užtikrinti prevenciją, baudžiamąjį persekiojimą, aukų apsaugą, tarpinstitucinį bendradarbiavimą. Paminėtina, kad 2019 m. Komisijos posėdžiuose planuojami svarstyti klausimai: Šv. Mortos judėjimas Lietuvoje; Užsienio piliečių, atvykusių iš trečiųjų šalių, išnaudojimo problemos Lietuvoje; Kas nutinka prekybos žmonėmis aukai Lietuvoje; Lietuvos savivaldybėse taikomi pagalbos prekybos žmonėmis aukoms metodai; 2018 m. Komisijos posėdyje numatytų įpareigojimų institucijoms ir ministerijoms įgyvenimo *status quo*.
